

HMS I HAVBRUK – STATUS OG TILTAK

T. Thorvaldsen*, T. Kongsvik, I.M Holmen, K. Størkersen, C. Salomonsen, S. Holen

Havbruksnæringen er avhengig av kompetente medarbeidere som alle har rett på et forsvarlig og sikkert arbeidsmiljø. For å etablere kunnskap og tiltak for sikre operasjoner og helsefremmende arbeidsplasser i havbruksnæringen ble prosjektet "HMS i havbruk – Risikostyring i ulike produksjonsformer" igangsatt tidlig i 2023.

En spørreundersøkelse utarbeidet i prosjektet ble våren 2023 besvart av 1283 ansatte i havbruksnæringen. Undersøkelsen viser at flertallet (62 prosent) bekymrer seg for at forhold ved arbeidsmiljøet kan påvirke helsen deres negativt og at mange har hatt arbeidsrelatert fravær (17 prosent) eller opplevd nestenulykker (62 prosent) siste år. Hovedårsaker til både bekymring og fravær er de forhold som kan gi belastningsplager/ muskel- og skjelettlidelser og ulykker.

Analyser av ulykkesstatistikk viser at de vanligste ulykkestypene på oppdrettsanlegg er fall, klemt/fanget og støt/treff av gjenstand. For havbruksfartøy er støt/klemskade og fall om bord hyppigst registrert. De to operasjonene som oftest pågikk ved arbeidsskadedødsfall i perioden 2012-2022 var vedlikeholdsrelatert arbeid og løfteoperasjoner på arbeidsbåt.

Gjennom spørreundersøkelsen og utfyllende intervjuer finner prosjektet flere sikkerhetsutfordringer knyttet til organisatoriske forhold. For eksempel at hensynet til produksjonen går foran hensynet til sikkerheten (29 prosent enig), at mangelfullt vedlikehold har ført til dårligere sikkerhet (28 prosent enig), at ansatte synes det er ubehagelig å påpeke brudd på sikkerhetsregler og prosedyrer (31 prosent enig). Det finnes også utfordringer i grensesnittet mellom fartøy og anlegg (selvstendige rederi og oppdrettere) rundt samarbeid og anerkjennelse. For etablerte arbeidsplasser beskrives HMS-arbeidet som mer reaktivt enn på nye arbeidsplasser/nye produksjonsformer.

Basert på resultatene har prosjektet utarbeidet en rekke tiltak for økt sikkerhet i operasjoner, planlegging og tilrettelegging, involvering, arbeidsfelleskap, ny teknologi, risikovurderinger, læring og samarbeid. Tiltakene som kan brukes i selskapenes interne HMS-arbeid formidles gjennom nettstedet www.hmsihavbruk.no.